

[Indenrigsministeren.]

foregået i meget nært samarbejde med erhvervene, og forslaget er i øvrigt blevet koordineret med det af landbrugsministeren fremsatte forslag til lov om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst.

Idet jeg i øvrigt henviser til det omdelte forslag og de dertil knyttede bemærkninger, hvoraf vil kunne ses, at der først og fremmest er tale om en simplificering og ajourføring af bestemmelserne om gifte og sundhedsfarlige stoffer, tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Endvidere har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om udryddelse af rotter*.

I henhold til det af landbrugsministeren samtidig hermed fremsatte forslag til lov om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst foreslås midler til bekæmpelse af rotter overført til bekæmpelsesmiddellovgivningens område, således at disse midler fremtidig på samme måde som f. eks. midler til bekæmpelse af mosegrise skal klassificeres af landbrugsministeriets giftnævn.

Da kontrollen med rotteudryddelsesmidler i forvejen udøves af kemikaliekontrollen, vil overførelsen af rotteudryddelsesmidler til bekæmpelsesmiddellovgivningens område ikke medføre nogen væsentlig ændring i udøvelsen af denne kontrol.

Det lovforslag, jeg i dag fremsætter, er derfor først og fremmest foranlediget af det samtidig hermed fremsatte forslag til lov om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr m. v.

Da rotteloven imidlertid således skulle tages op til revision, har man benyttet lejligheden til, da den ikke har været ændret siden 1938, at foretage visse ajourføringer og mindre ændringer.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de dertil knyttede bemærkninger, tillader jeg mig at anbefale forslaget til en velvillig behandling i det høje ting.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede økonomiminister,

for at han kan give tinget den tidligere anmeldte redegørelse.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte nogle bemærkninger i tilslutning til Den økonomiske Årsoversigt, som i dag omdeles til folketingets medlemmer.

Oversigten indledes som sædvanlig med en redegørelse for den økonomiske udvikling i udlandet og indeholder desuden særlige afsnit om landbrugets produktion og afsætning, om industriens handelspolitiske vilkår, om bygge- og anlægsvirksomheden samt om statsfinanserne. Årsoversigtens hovedafsnit er imidlertid det, som bærer overskriften: „Den danske økonomi under højkonjunktoren“. Der er i dette afsnit trukket nogle hovedlinjer op i de sidste tre års økonomiske udvikling her i landet — en periode, der jo har vist en bemærkelsesværdig fremgang sammenlignet med foregående år. Det hovedspørgsmål, som i dag må optage os alle, er jo, om vi kan håbe på, at denne fremgangslinje kan fortsætte.

Det er ikke alle vegne, der stadig er højkonjunktur. I USA standsede konjunktur- opgangen allerede i begyndelsen af 1960, og siden er industriproduktionen faldet og arbejdsløsheden vokset. Til dels som følge af denne udvikling er de råvareproducerende landes stilling blevet vanskeligere, og den nedgang, der har fundet sted i disse landes import fra de industrialiserede lande, er heller ikke uden forbindelse med udviklingen i England, hvor den økonomiske opgang ebbede ud i løbet af 1960. I Vesteuropa uden for England er opgangskonjunktoren imidlertid fortsat — med stigende produktion og beskæftigelse. Ganske vist er den hastighed, hvormed produktionsstigningen har fundet sted, dæmpet i de sidste måneder, men dette skyldes voksende mangel på arbejdskraft og den omstændighed, at man stærkt har nærmet sig grænserne for den eksisterende kapacitet i bygninger og maskiner.

Denne karakteristik passer i alt væsentligt også på forholdene i Danmark. Her nåede såvel produktion og beskæftigelse som forbrug og investeringer rekordhøjder i 1960, men fremgangen var noget svagere end fra 1958 til 1959.

Udviklingen i det danske landbrugs øko-

[Økonomiministeren.]

nomi har formet sig foreskelligt fra byernes og har måske også indirekte bidraget til at dæmpe stigningen i byerhvervenes afsætning. Medens indkomsten i landbruget voksede ret mærkbart fra 1958 til 1959, synes indkomsten i 1960 stort set at have holdt sig på det foregående års niveau; det samme gælder landbrugets investeringer og sandsynligvis også forbruget inden for landbruget.

Siden efteråret 1957 har den økonomiske aktivitet her i landet været uafbrudt voksende, og industrieksporten har vist en meget kraftig stigning, især til de europæiske markeder. At den økonomiske politik i 1958 var medvirkende til at sætte dette konjunkturopsving i gang, synes åbenbart; man behøver blot at tænke på bygge- og anlægspolitikken samt på kreditpolitikken. I efteråret 1960 var industriproduktionen ikke mindre end en fjerdedel højere end 3 år tidligere, samtidig med at beskæftigelsen blandt forsikrede arbejdere var øget med 70 000 personer eller med 11 pct., hvoraf dog halvdelen modsvares af den gennemførte arbejdstidsforkortelse. Det er nærliggende at sammenligne denne periode med den foregående. Det tog således 7 år — fra 1950 til 1957 — at opnå en stigning i industriproduktionen på blot 20 pct. og en beskæftigelsesfremgang på 40 000 mand

Tempoet i den økonomiske fremgang var — som denne sammenligning viser — utilfredsstillende i de første syv år af 50'erne. Der forekom ganske vist flere gange — således både i 1954 og i 1956-57 — tydelige omsving til det bedre; men de blev hver gang — ligesom for øvrigt i 1950 — bremset af en stærk nedgang i valutareserverne. På baggrund heraf er det iøjnefaldende, at udviklingen af den nuværende højkonjunktur ikke har været hæmmet af valutavanskeligheder; tværtimod er valutareserven øget, og vi har nu en reserve, der er væsentligt større end på noget andet tidspunkt i efterkrigstiden, hvad der selvfølgelig er af meget stor betydning for den økonomiske politik. Det er meget vigtigt, at vi fastholder denne reserve, så længe vi har gunstige afsætningsvilkår for vor eksport, og medens der er rimelige priser på vore importvarer. Bortset fra vinteren 1959-60, hvor der på grund af den dårlige høst i 1959 var et

stigende behov for import af korn og foderstoffer, samtidig med at råvarepriserne steg noget, har der ikke i lange perioder været valutaunderskud, og vi må prøve på at videreføre denne udvikling.

Det er velkendt, at dette ikke udelukkende vil afhænge af os selv. Prisstigninger udefra kan vi ikke værgе os imod, og det samme gælder tilbageslag på eksportmarkederne.

Så vidt man i dag kan bedømme fremtidsudsigterne, skulle der være muligheder for en øget valutaindtjening i de kommende måneder og dermed også for en fortsat økonomisk fremgang her i landet i 1961. Ganske vist tegner udsigterne for eksporten af animalske landbrugsvarer noget usikkert, men da den gode høst i 1960 muliggør en væsentlig nedgang i importen af korn og foderstoffer — og oven i købet til lidt lavere priser — skulle der være mulighed for en ikke uvæsentlig nettoforøgelse af landbrugets valutaindtjening. Den nyligt stedfundne opskrivning af D-marken må også komme eksporten til gode i form af lidt højere landbrugspriser. Selv om det må forventes, at stigningen i industrieksporten bliver i underkanten af, hvad den var i 1960, kan man dog formentlig regne med en stigning på ca. 400 mill. kr. Jeg må her nævne det usikkerhedsmoment i forbindelse med en bedømmelse af industrieksportens chancer, som knytter sig til overenskomstforhandlingernes udvikling og resultat samt til risikoen for, at en stærk indre efterspørgsel skal hæmme eksporten.

Når man til denne vurdering af valutaindtægterne føjer, at importen sandsynligvis kan hjemtages til noget lavere priser end i 1960, skulle der være mulighed for en vis importstigning uden træk på valutareserverne.

En ting er imidlertid, at de ydre økonomiske vilkår endnu er således, at der er mulighed for økonomisk fremgang, noget andet er, om der også produktionsmæssigt er et indre spillerum herfor. Spørgsmålet falder naturligt nu, fordi vi har nået en så høj beskæftigelsesgrad, at det forekommer vanskeligt at inddrage væsentligt flere i produktivt arbejde. Det kan vist siges, at udviklingen i 1960 har været overraskende, for så vidt som det har vist sig gørligt at øge produktion og beskæftigelse

[Økonomiministeren.]

meget stærkt og i et langt kraftigere tempo, end man havde troet muligt.

Arbejdsstyrken i byerhvervene er vokset på flere måder, først og fremmest ved den naturlige befolkningstilvækst, tilbagevandring fra udlandet, afgang fra landbruget og formentlig endvidere ved, at bl. a. gifte kvinder, ældre mennesker og erhvervshæmmede har søgt beskæftigelse i stigende grad. Der er ingen grund til at tro, at der ikke også fortsat vil ske en betydelig vækst i arbejdsstyrken, navnlig fordi tilvæksten i befolkningen i arbejdsduelig alder stadig vil være stor. Derimod kan arbejdsløsheden næppe nedbringes yderligere bortset fra, at gunstige vejrforhold måske kan hidføre yderligere en lille reduktion af sæsonledigheden.

Ikke blot har tilgangen til arbejdsmarkedet imidlertid været overordentlig stor de sidste år, men også tilvæksten i kapaciteten i form af bygninger og maskiner har været stærkt stigende. Der er mange tegn på, at der bl. a. som følge heraf har været en ret betydelig forøgelse af produktiviteten.

I årsoversigten gives der udtryk for en ret optimistisk vurdering af mulighederne for også at sætte produktionen i vejret i 1961 — omend måske knap nok i samme tempo og i samme takt som i 1960.

Industriens investeringer ligger fortsat på et meget højt niveau, og hvis det lykkes at reducere sæsonledigheden noget, hvad bl. a. den meget milde vinter i år har medvirket til, skulle det være muligt at opnå en produktionsforøgelse i byerhvervene af næsten samme størrelse som den, der blev nået fra 1959 til 1960. En sådan produktionsstigning forudsætter naturligvis en vis smidighed på arbejdsmarkedet, men en sådan produktionsstigning vil også kræve en betydelig forøgelse af importen, bl. a. i form af råvarer og halvfabrikata. Som jeg allerede har sagt, skulle der dog i 1961 være mulighed for en forbedring af valutagrundlaget, der kan finansiere en importstigning.

Vi er da i den heldige situation, som udsigterne tegner sig i øjeblikket, at der både valutarisk og produktionsmæssigt er spillerum for en fortsættelse af den økonomiske fremgang. Kunsten består da i, at vi ikke letsindigt sætter denne mulighed over styr. Hvad det gælder om, er at

hindre den indre efterspørgsel i at vokse i stærkere takt, end valutagrundlaget og produktionsmulighederne tillader. Sker det alligevel, vil det medføre såvel et træk på valutareserven som et indre pres på priser og omkostninger.

Siden efteråret 1959 er efterspørgselspresset i den indre økonomi blevet stærkere. Der har i perioder været nogen uro på arbejdsmarkedet og en betydelig længsømtning, og en overgang gik valutareserven noget ned. Ved en stramning af penge- og kreditforholdene og ved at udvide kontrollen med byggeriet har man søgt at dæmpe den indre efterspørgsel, og disse foranstaltninger har bragt den økonomiske udvikling ind i et lidt roligere leje.

Efterspørgslen er imidlertid — det må vi lægge mærke til — stadig stigende. Det viser sig i byggeriets omfang, i investeringerne og i forbruget. Den efterspørgselsvirkning, der udgår fra eksporterhvervene, er ligeledes stigende, og som helhed kan man roligt slå fast, at den risiko, den nuværende situation indebærer, ikke er, at efterspørgslen skal blive for lille, og at arbejdsløsheden igen vil stige. Det er derfor af største betydning, at der nu vises et vist mådehold i de økonomiske dispositioner. Dette er bl. a. baggrunden for, at regeringen har anset det for rigtigt at foreslå tobaksafgifterne sat op, og at man ikke har kunnet inødekomme ønskerne om så betydelige skattelettelser, som oppositionen har ønsket. Jeg kan måske i øvrigt i denne forbindelse nævne, at den samlede beskatning i indeværende finansår udgør en lidt lavere andel af nationalindtægten end i fjor, idet der er en nedgang fra 28,1 til 27,7 pct.

Også i den offentlige bygge- og anlægspolitik må der holdes igen over for de talrige ønsker, og det vil fortsat være påkrævet at bevare kontrollen med igangsættelsen af erhvervs- og boligbyggeri. En af virkningerne af den øgede velstand og den stærke indvandring til byerne har været, at der igen mange steder er en udpræget mangel på boliger — og en tendens til meget høj husleje i nybyggeriet. Det er regeringens opfattelse, at det er af største værdi i dag at sikre et omfattende boligbyggeri — udsigterne herfor er også gode — og at sørge for, at huslejen holdes på et rimeligt niveau.

[Økonomiministeren.]

Disse hensyn ligger bag det forslag til lov om boligbyggeri, som boligministeren vil fremsætte i næste uge.

I øvrigt står vi jo på et andet vigtigt område over for afgørende beslutninger. Jeg tænker på overenskomstforhandlingerne og deres indflydelse på lønforholdene i videste forstand både som efterspørgsels- og omkostningsfaktor. Og jeg tænker på udviklingen i penge- og kreditforholdene. Det vil være af stor betydning at undgå en stramning af den offentlige pengepolitik. Et højt investeringsniveau styrker konkurrenceevnen og giver voksende realindkomst, og det bør derfor fastholdes ikke mindst nu, hvor industrien er ved at tilpasse sig de større markeder og en friere udenrigshandel.

Jeg skal endnu sige, at den vurdering af de økonomiske forhold, der ligger til grund for Den økonomiske Årsoversigt, og som jeg her har givet udtryk for, stort set er i overensstemmelse med den vurdering af dansk økonomi, der anlægges i Den internationale Valutafonds årsrapport for 1960.

Det hedder her:

„Fonden er af den opfattelse, at de ekspansive kræfter i Danmark fortsat er stærke, og håber, at myndighederne vil udvise den yderste forsigtighed i deres penge- og finanspolitik, og at de vil være rede til om nødvendigt at gennemføre yderligere passende foranstaltninger for at hindre efterspørgselspresset i at blive for stærkt.“

Det vil i øvrigt næppe være nødvendigt at tilføje, at årsoversigtens forskellige vurderinger og skøn med hensyn til den fremtidige udvikling har som selvfølgelig forudsætning, at uforudselige voldsomme begivenheder udefra ikke griber forstyrrende ind i udviklingen, og at indadtil ikke arbejdskonflikter af betydeligt omfang beskærer de for dansk erhvervsliv i dag foreliggende produktions- og eksportmuligheder.

Formanden: Eksemplarer af Den økonomiske Årsoversigt vil blive omdelt.

Ligeledes uden for dagsordenen giver jeg ordet til det ærede medlem hr. Henry Christensen, for at han som ordfører for forslags-

stillerne kan fremsætte et tidligere anmeldt lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Henry Christensen): På venstres og det konservative folkepartis vegne har jeg hermed den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd. (Om ændringer i pristalsberegninggrundlaget).*

Lovforslaget tilsigter fremover ikke at lade skatter — og det gælder såvel de direkte som de indirekte — indgå i det af statistisk departement udarbejdede detailpristal, der jo inden for en meget stor del af lønområdet og også på andre områder anvendes som automatisk lønregulator.

Kravet om, at skatterne skal udgå af pristallet, har nu været drøftet i tinget i adskillige år, men trods stigende velvilje er der stadig intet afgørende sket. Da vi i 1958 behandlede tjenestemandsløven, enedes vi om, at en reform i givet fald skulle have virkning fra de nye overenskomsters begyndelsestidspunkt den 1. april 1961, netop fordi formålet i øvrigt måtte være på dette tidspunkt at søge frem mod at skabe et grundlag, der var så ens som muligt på lønområdet, hvad enten det drejede sig om statens tjenestemænd eller andre, der ønskede at anvende pristallet som regulator.

Man enedes endvidere, som det vil være det høje ting bekendt, om at lade spørgsmålet kulegrave endnu en gang i et særligt udvalg, hvor foruden de politiske partiers repræsentanter også arbejdsmarkedets parter og den statistiske sagkundskab var repræsenteret. Det fremgår af den betænkning, der blev afgivet af dette udvalg, at der var enighed om, at i hvert fald de direkte skatter burde udgå, medens repræsentanter for venstre, det konservative folkeparti, det radikale venstre, Landbrugets Arbejdsgiverforening og de sagkyndige medlemmer fra det statistiske departement alle mente, at også de indirekte skatter burde udgå. Også den højtærede finansminister har bl. a. i det høje ting givet udtryk for sin enighed i dette synspunkt, ligesom den højtærede statsminister i hvert fald har udtrykt både forståelse og en vis velvilje herfor.

Alene ud fra statistisk saglige betragt-